

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm Vlt. Quia nonnulli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

mentione beneficij habiti, quantumuis modici subreptitia & irrita est.

NOTANDVM Vn. Non tantum beneficij collatio à Papa impetrata, non facta mentione beneficij habiti, quantumuis modici, obreptitia & irrita est, c. si motu 23. de præbend. in 6. sed etiam gratia & rescriptum ad beneficium obtinendum. Tametsi verò casus c. huius propositus sit in suggestione falsi; idem tamen sentiendum de suppressione veri, prout Gl. sentit in princ. huius c. Saltem ita dicendum, spectato hodierno iure, & consuetudine seu stylo Curia, qui ius facit, c. quàm graui, 6. de crimine falsi, & annotauit Inola hic n. 3. Intelligi autem debet de omni beneficio propriè dicto, siue quod in titulum datur perpetuum, siue temporalem, prout notauit Felinus c. in nostra n. 18. hoc tit.

Obijci potest: Error siue ignorantia beneficij modici, non sufficientis ad sustentationem, non est causa gratia aut rescripti de altero beneficio; quia etsi sciuisset Papa, beneficium contulisset, aut conferri mandasset: Ergo non debet dici gratia aut rescriptum obreptitum. Confirmatur: Cùm modica æstimari non soleant, ideo beneficium modicum siue exiguum quasi non beneficium est. Resp. ad obiectionem, neg. consequent. Quia si stylus Curia expressionem alicuius rei in rescriptis exigat, censetur pertinere ad formam eorum; & ideo non attenditur, num taciturnitas eius rei fuerit causa concessionis, necne, prout dixi in c. super literis 20. hoc tit. Ad Confirmat. dico; Nullum beneficium ita modicum, aut non æstimabile esse eo respectu, ut nulla ipsius in alterius à Sede Apostolica impetratione ratio habenda sit: Idq; propter cauendas deceptiones, aliàque incommoda salubriter statutum. Videatur Azor tom. 2. Instit. lib. 6. c. 10. q. 3.

CAPITVLVM VI.

Quia nonnulli.

PARAPHRASIS.

Aliqui rescriptis Apostolicis ad lites varijs

modis abutebantur. Vel enim nomine suo literas impetrans alteri, cui idem erat nomen, tradidit, & is, qui ita accepit, quoslibet indebitè fatigauit: Vel impetrauit aliquis literas contra eas personas, quibuscum nil ipsi controuersia erat: Vel literas impetratas ad controuersiam decidendam traxit, quæ tempore impetrationis orta non fuit: Vel ad diuersos iudices varia super vno negotio rescripta impetrauit: Vel etiam super pluribus negotijs seu personalibus actionibus, quæ commodius coram vno iudice expediri possent, idq; fatigandi aduersarij causâ, ut litem componi patiatur, aut iure suo cedat: Vel denique reus reconuenire volens actorem suum, literas & ipse aduersus actorem impetrauit ad iudices diuersos, aut ut compareat in villa, v. g. Tusculanâ, cùm plures eiusdem nominis villæ essent, ut si non comparuisset, tanquam contumax excommunicaretur, & ita ab actione repelleretur. Hi omnes, & singuli, vno ex dictis modis rescripto Apostolico abutentes, eius commodo carere, & aduersario ad expensas, & damna condemnari debent.

SVM MARI VM.

1. *Rescripta iustitia sunt iura personalia: ideo alteri non possunt cedi, nec transferuntur ad successorem aut heredem, nisi fuerint impetrata nomine dignitatis, vel beneficij.*
2. *Rescriptum ad lites cum clausula. Et quibusdam alijs causis, non extendit se ad causas, quæ post impetrationem exorta sunt; Rescriptum ad beneficium vacaturum non ad ea, quæ post datam literarum de nouo instituta sunt.*
3. *Nemo super vno eodemque negotio ad diuersos iudices trahi debet.*
4. *Qui aduersarium indebitè fatigat, expensas compensare cogitur à Iudice in eâ causâ delegato.*
5. *Sed tum demum ad eas condemnare hic index debet, si aduersarius petat.*

Index

Iudex non tenetur interponere officium suum, nisi parte petente, si agatur de utilitate priuata, exceptis causis miserabilium personarum, aut que ad pietatem & misericordiam spectant.

6. *Qui alteri eiusdem nominis Apostolicas literas vendens tradit, committit crimen falsi, & criminaliter puniri potest; qui autem rescripto alieno utitur, ut reus criminis Szeilionathis puniendus est.*

NOTANDVM I. Rescripta iustitiæ sunt iura personalia, id est, eis tantum personis uelita, quibus concessa sunt; & ideo non possunt alteri cedi; nec transeunt ad successorem, aut hæredem; nisi fuerint impetrata nomine dignitatis, aut beneficij, prout dixi in c. significauit 36, hoc t. Et ita notauit hic Ioann. Andr. n. 9. Abb. not. 2. & n. 9. ubi bene admonet, Litteram esse rescriptum, si tempore *date* mortua sit persona, cui impetratum (idemque est in privilegio, l. Neratius 152. ff. de regulis iuris) vel contra quam impetratum, l. 2. ff. de sententijs, quæ sine appell. rescinduntur.

NOTANDVM II. Rescriptum ad lites impetratum, cum clausula *Et quibusdam alij causis*, non extendit se ad causas, quæ post impetrationem exortæ sunt. Simili modo legimus in Clem. vlt. eod. tit. Quod rescriptum impetratum ad beneficium in ecclesia aliqua vacaturum, non extenditur ad ea beneficia, quæ post *datam* litterarum de nouo instituta sunt. Ratio dari debet, quod hæc rescripta strictæ interpretationis sint, partim quod non deceat in his præsertim materijs, dispositionem facere de ijs, aut circa ea, quæ nondum sunt. Sed & generalis regula tradi solet, quod in simplici quantumuis generali dispositione, nisi aliud exprimitur, præsentia, non quæ necdum orta sunt, comprehendi solent, l. si ita scripsisset 47. ff. de Legat. 2. & uideri potest Zasius in l. Si quis iniquum, §. Quod autem, ff. Quod quisque iuris &c.

Corollarium; Etiam ex hoc capite apparet, in rescriptis iustitiæ, ac beneficialibus

attendendum esse tempus *date* litterarum.

NOTANDVM III. Nemo super vno eodemque negotio ad diuersos iudices trahi debet: Idque duas ob causas: I. Ne continentia, seu connexio causæ diuidatur, l. Nulli 10. C. de Iudicijs, & l. i. iuncta Gl. verbo eundem iudicem, C. de quibus rebus ad eund. iudicem eatur, ubi dicitur, quod in causis connexis plures, quamuis diuersi fori, coram vno iudice litigare debent. Ea propter Gaill. obseruat lib. 1. obs. 32. n. iurisdictionem Camerae Imperialis ratione continentiae tum causarum, tum personarum (si uidel. vnus consortium litis immediatè Cæsari subiectus sit) fundari posse; vt omissio medio iudice, ad superiorem, uidel. Cæsareum tribunal, ueniendum sit. II. Vt tempori, & sumptibus parcatur, & litibus modus statuatur, prout hic insinuat. Tametsi enim serino duntaxat sit de iudicijs delegatis, tamen etiam ad Ordinarios, propter identitatem rationis in canone expressæ, extendi posse tradit hic Gl. ver. lites, in fine, Abb. n. 13. Quid porro sentiendum, si quis alterum in diuersis causis ad diuersos iudices trahat, dicitur in c. 3. eod. in 6.

NOTANDVM IV. Qui aduersarium indebitè fatigando, causam ei præbuit expensarum, alteriusue damni, id ei compensare cogitur. Sed à quo iudice ad hoc condemnandus est? Rectè respondet Gl. hic ver. expensis ac damnis, Quod à Iudice in ea causa delegato. Quia licet literæ ad eum impetratæ infirmæ sint, propter fraudem impetrantis, ne ex malitia sua commodum reportet, adcoque Iudex super causâ principali iurisdictionem per eas non acquirat; nihilominus tamen iurisdictionem acquirat super quæstionibus incidentibus; vt uidel. cognoscat, num rescriptum propter malitiam impetrantis, infirmum sit, & impetrans ad præstandas expensas condemnari debeat. Ratio huius rei est: Quia ad hæc incidentia cognoscenda fundata est per rescriptum iurisdictione delegati: Quare sicuti ordinarius Iudex cognoscere potest, num sua sit iurisdictione; & si pronunciet non esse, actorem

rem ad expensas condemnare, ita & hic accidit, prout Abb. declarat n. 14.

5. Perro ead. Gl. ver. expensis, admonet, & Abb. n. 15. Iudicem tum demum partem ad expensas condemnare debere, si aduersarius petat. Qua de re Bartol. in l. diem 5. Hoc autem iudicium, ff. de damno infecto, regulam tradit; Quod Iudex non tenetur interponere officium suum, nisi parte petente, si agatur de utilitate priuata, exceptis causis personarum miserabilium, aut quæ ad pietatem, aut misericordiam spectare videntur.

6. His addendum, quod Innoc. hic notat, Ioan. Andr. n. 4. Abb. n. 18. Si quis literas Apostolicas alteri, qui eiusdem nominis, ad vendendum tradat, committere falsi crimen, ita ut criminaliter puniri possit, prout colligitur ex l. falsi nominis 13. l. Qui falsam 19. ff. Ad L. Cornel. de falso: Is autem qui rescripto alieno vitur, ut reus criminis stellionatus puniri debet, ut colligitur ex l. 3. ff. de crimine stellionatus. Est autem stellio lacerti genus versutissimum, à quo stellionatum dicimus quamlibet imposturam, seu callidam circumuentionem, si proprio nomine careat.

CAPITVLVM I. cod. Tit. in 6.

Ipsò iure.

PARAPHRASIS.

1. Rescriptum ab excommunicato impetratum, atque processus ex eo rescripto institutus, ipso iure irrita sunt; præterquam si impetratum sit in causa ipsius excommunicationis, aut appellationis articulo.

SVMMARIVM.

1. Rescriptum impetratum ab excommunicato, & processus ex illo securus, sunt ipso iure irrita, nisi in causa ipsius excommunicationis, vel appellationis.
2. Excommunicatio facit hominem inhabilem ad impetrandum rescriptum, siue sit iustitia, siue gratia, aut priuilegijs, cum restrictione tamen n. 1. asserta.
3. Processus iudicis delegati vigore rescripti

ipso iure irriti, irritus quoque, censeri debet.

4. Decisio huius c. locum habet in rescriptis Papa, non aliorum Ordinariorum; ut nec in rescriptis Principum secularium.

5. Valet tamen eadem decisio etiam, si excommunicatio est occulta; quamuis propter publicam & probabilem ignorantiam excommunicationis fieri queat, ut actu à iudice delegato vigore rescripti valida sint.

NOTANDVM I. Excommunicatio facit hominem inhabilem ad impetrandum rescriptum: Quæ causa est, quod rescriptum ipso iure statim irritum sit, ob incapacitatem recipientis seu impetrantis.

Ampliari debet hæc doctrina, quod locum habeat in omni impetrato rescripto, siue iustitiæ, etiam in causa spoliationis, alteriusve possessorij interdicti, sicuti hic Francus notauit n. 11. siue gratiæ, aut priuilegij, prout rectè docuit idem Francus n. 3. in princ. Suarez de cens. disp. 13. sect. 1. n. 12. post Gl. hic ver. alio, quod nullæ literæ impetratæ ab excommunicato valent, præter eas, quæ in textu exceptæ sunt: Potestque inde etiam confirmari; quia rescripta gratiæ facilius irrita redduntur, quam rescripta ad lites.

Restringi autem debet, sicuti in textu, Primò, quod excommunicatus super causa excommunicationis suæ, si eam à iudice suo inflictam, iniustam aut inuolidam esse contendat, rescriptum à Papa ad iudicem delegatum impetrare possit, ne videl. ei desit remedium defensionis, uti Gl. magna hic annotauit: Et Anton. de Butrio hic not. 4. Licet aliquis prohibeatur agere ob certam causam inhabilitatis aut impedimenti, non tamen prohibetur agere inficiando inhabilitatem; dicendo v. g. se non esse legitime excommunicatum, se non esse amentem; & super eo rescriptum impetrare. Secundò, quod excommunicatus si à sententia Iudicis appellauit, super articulo appellationis rescriptum Papale impetrare queat. Ratio est: Quia excommunicatus in iudicio stare potest, saltem

T

ut reus